

Håller "skattjaksarkeologin" på att bli rumsren?

Sub-Arch är namnet på en elektronisk konferens där marin arkeologiskt intresserade från hela världen kan utbyta information och ventilera åsikter. Ett ämne som ständigt är föremål för debatt är "treasure hunting", det vill säga bärgning och försäljning av artefakter från sjunkna fartyg. En av de stora stöttestenarna under hösten har varit frågan om huruvida två mycket ansedda undervattensarkeologer – Mensun Bound från universitetet i Oxford och Margaret Rule, före detta forskningsledare vid Mary Rose-museet i Portsmouth – har eller har haft samröre med det portugisiska bolaget Arqueonautas.

Arqueonautas, som är ett privatägt företag i offshore-branschen, har specialiserat sig på kommersiell vrakbärgning – bland annat i vattnen kring Kap Verde-öarna. Att det är vrakens kommersiella snarare än historiska och vetenskapliga värden som man har för ögonen torde stå klart för den som någon gång besökt företagets webbsajt. Om det stämmer att Bound och Rule samarbetat med bolaget är det således mycket anmärkningsvärt och i högsta grad beklagligt, men dessvärre inte någonting unikt.

Arqueonautas är nämligen bara ett i raden av fall på senare år där kommersiell vrakbärgning på olika sätt sanktionerats, direkt eller indirekt, av myndigheter, vetenskapliga institutioner och enskilda museimän. Sverige utgör inte något undantag i detta avseende. Som en del läsare kanske kommer ihåg visade Östasiatiska museet för några år sedan utställ-

ningen *Skatter från sjunkna skepp* med föremål som bärgats från olika skeppsvrak i sydkinesiska sjön. Föremålen, mestadels så kallad celadonkeramik från perioden 1300–1600, bjöds sedermera ut till hugade spekulanter på auktioner runt om i världen. Att Östasiatiska museet, som är ett statligt museum, genom utställningen bidragit till att haussa upp intresset (och priserna?) för de utauktionerade pjäserna råder det knappast någon tvekan om.

Vad som är anmärkningsvärt är inte i första hand att professionella skattletare tillåts bedriva rovdrift på vårt gemensamma kulturarv, utan det faktum att detta sker under arkeologisk täckmantel, och därtill med stöd av ledande vetenskapsmän och vetenskapskvinnor! Försäljning av artefakter strider mot en av arkeologins mest grundläggande principer, nämligen den att alla – forskare såväl som allmänhet – skall ha möjlighet att ta del av arkeologiska fynd och insamlad dokumentation. En försäljning av ett arkeologiskt material innebär att möjligheterna att göra så kraftigt begränsas för den enskilde. Detta är en av många anledningar till att kommersiell vrakbärgning inte är, och aldrig kommer att bli, förenligt med arkeologins mål och mening. Det är hög tid att vi börjar kalla saker vid deras rätta namn!

*Staffan von Arbin är vetenskaplig redaktör på **Marinarkeologisk tidskrift**.*

Har du åsikter om ledaren? Skriv ett inlägg! Adresser till redaktörerna hittar du här intill.